

1. Dades del mòdul

Nom del mòdul	Educació participació i inclusió social
Codi	41096
Crèdits ECTS	10
Curs i període en el que s'imparteix	2012-2013 Primer semestre
Horari	http://www.uab.es/servlet/Satellite/informacio-academica-dels-masters-oficials/l-oferta-de-masters-oficials/informacio-general/formacio-de-persones-adultes-1096480139517.html?param1=1345648395653
Lloc on s'imparteix	Facultat de Ciències de l'Educació
Llengua vehicular majoritària	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Asun Llena
e-mail	allena@ub.edu

2. Equip docent*

Nom professor/a	Asun Llena
Departament	Teoria i Història de l'Educació
Universitat/Institució	Universitat de Barcelona/Facultat de Pedagogia
Despatx	339
Telèfon (*)	934035229
e-mail	allena@ub.edu
Horari de tutories	Dj de 15 a 17h
Nom professor/a	Leonardo da Cavalcanti
Departament	Departament de Sociologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona/F. Ciències Educació
Despatx	B1-177
Telèfon (*)	93 581 25 08
e-mail	Leonardo.Cavalcanti@uab.es
Horari de tutories	Dj de 15 a 17h a concertar

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

3.- Prerequisits

(coneixements recomanats per a seguir correctament el mòdul)
Per els que no provenen d'educació, treball social, sociologia o polítiques es recomana fer algunes lectures prèvies sobre polítiques socials que s'indicaran a l'inici de curs.

4.- Contextualització/objectius

(com es contextualitza el mòdul dins el màster)

Es tracta d'un mòdul optatiu dirigit a aquelles persones interessades en la formació de persones adultes que es poden trobar en especial situació de vulnerabilitat. El mòdul pretén aportar coneixements que facilitin la comprensió de la formació de persones adultes com un procés que va més enllà de la formació per l'alfabetització, o la formació en l'àmbit laboral. Es pretén donar rellevància a la formació entesa com a promoció de la participació i la inclusió social en tots els àmbits de la vida. Es ofereix especial atenció a les situacions de vulnerabilitat. A partir de conèixer e interpretar les tendències i canvis socials, les polítiques socials i educatives s'introdueixen elements per l'anàlisi dels factors que generen situacions d'exclusió i també d'aquells que poden afavorir la inclusió de manera que els estudiants puguin desenvolupar estratègies socioeducatives que afavoreixin la inclusió social d'aquells adults que es trobin en situació de vulnerabilitat, risc d'exclusió o exclusió socials.

5.- Competències

Competències Bàsiques

CB07- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts relacionats amb el camp específic

CB08 - Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

CB09- Que els estudiants analitzin les seves competències socio-emocionals per desenvolupar les necessàries per el seu desenvolupament

Competències específiques

E01- Analitzar i comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, polítics i legals que conformen situacions i propostes educatives i formatives de les persones adultes

E02 - Analitzar i interpretar críticament els canvis que introdueix la societat del coneixement en relació al treball, l'educació, la cultura i la participació ciutadana.

E04 - Dissenyar i aplicar plans, programes, projectes, accions i recursos

E03 – Examinar les característiques dels col·lectius en situació de vulnerabilitat i dels processos d'exclusió social i cultural

Competències Transversals

GT01 - Treballar en i dirigir equips interdisciplinaris en entorns diversos.

GT02 – Recercar informació en lectures científiques a partir dels canals apropiats i integrar la informació

GT03 – innovar en la recerca de nous/espais/àmbits del seu camp de treball

6.- Resultats d'aprenentatge

- CB07 1 -Examinar els factors socials que intervenen en la gestació i desenvolupament de les actuals perspectives soci-educatives
- CB07 2- Comprendre com els aspectes soci-econòmics, culturals, biològics i psicològics afecten al llarg del cicle de la vida.
- CB07 3 - Desenvolupar habilitats d'intervenció professional en contextos de desigualtat.
- CB08 1 - Identificar necessitats educatives i d'atenció en persones, grups o col·lectius per mitjà de l'anàlisi de situacions i establir línies d'intervenció
- CB08 2 - Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten a l'educació: multiculturalitat i interculturalitat; pobresa i desigualtat, discriminació i inclusió social.
- CB09 1- Identificar fortaleses i debilitats pròpies per afrontar amb èxit processos educatius i de mediació amb col·lectius en situació de risc d'exclusió social.
- CB09 2 - Reconèixer les competències socio-emocionals que intervenen en les interaccions individuals i de grup per facilitar processos participatius i col·laboratius.
- CB09 3 - Adquirir habilitats socials en contextos soci-educatius diversos i saber treballar en equip amb altres professionals.
- CB09 4 - Evitar fer valoracions o prendre decisions basades en idees preconcebudes o en prejudicis
- E01 1- Conèixer des d'una perspectiva interdisciplinària les causes i les conseqüències dels processos d'exclusió social en població adulta.
- E01 2 - Analitzar el desenvolupament de l'Estat del Benestar en el marc de les polítiques socials europees en relació a la població adulta i a les polítiques d'inclusió.
- E01 3 -Comprendre els diferents rols que la persona adulta exerceix i les tasques que la societat li assigna.
- E02 1- Identificar i valorar la multiplicitat de referents històrics, socials, polítics i legals propis de l'educació inclusiva.
- E02 2- Comprendre les característiques i condicionaments que conformen les propostes educatives en contextos de diversitat
- E03 1 - Reconèixer els diferents factors d'exclusió social (pobresa, situació laboral, gènere, procedència, necessitats educatives especials, malaltia mental, etc.).
- E03 2 - Identificar bones pràctiques d'inclusió social
- E03 3 - Comprendre el paper de professionals de l'acció social, cultural i educativa en contextos de forta desigualtat.
- E04 1 - Analitzar les característiques dels grups d'aprenentatge.
- E04 2 - Dissenyar projectes i activitats adaptades als contextos educatius i formatius de la població adulta en situació de risc d'exclusió social.
- E04 3 - Valorar la diversitat com a factor d'enriquiment social i personal.
- E04 4 - Plantejar estratègies d'inclusió personal i de grup
- GT1 1- Adquirir recursos que afavoreixin la integració socioeducativa i l'actuació en contextos multiculturals i diversos.
- GT1 2- Utilitzar un llenguatge apropiat i de respecte amb la multiplicitat de minories socials i culturals i en relació al gènere.
- GT1 3 - Mantenir una relació crítica i autònoma respecte dels sabers, els valors i les institucions socials públiques i privades, per saber observar sistemàticament contextos d'aprenentatge i convivència i saber reflexionar en relació a ells.
- GT2 1 - Aproximació als contextos socioeducatius a través de fonts d'informació diverses: personals,

institucionals i documentals (primària i secundària).

GT2 2 - Valorar la riquesa de manejar múltiples fonts d'informació per apropar-se a una realitat socioeducativa complexa.

GT2 3 - Utilitzar un llenguatge científic i acadèmic.

GT2 4 - Integrar i citar correctament les referències teòriques i les fonts d'informació utilitzades

7.- Continguts

Els continguts d'aquest mòdul es desenvoluparan a partir d'una aproximació teòrica i pràctica estructurada en els següents blocs temàtics:

Bloc 1

Coneixement i anàlisi crítica de la societat del Benestar i de les polítiques d'inclusió social, dels déficits de l'estat del benestar dels factors de risc d'exclusió social. La participació com a factor d'inclusió social.

Bloc 2

Col·lectius en risc d'exclusió social per raó de gènere, ètnia, pobresa, diversitat funcional i malaltia mental.

Bloc3

Bases per a la inclusió social, polítiques inclusives. Models i polítiques educatives inclusives. Models "inclusors" d'atenció a la diversitat cultural. La participació com a factor decisiu per a la inclusió socioeducativa i la reducció de les desigualtats.

8.- Metodologia docent i activitats formatives

(breu explicació de la metodologia docent i aclariments)

Des de la coordinació del mòdul i amb l'acord del professorat que hi participa entenem el mòdul com un tot integrat sense cap divisó. Hi ha una part introductòria sobre l'eix central del mòdul i treball en funció de certes situacions de vulnerabilitat, risc d'exclusió o exclusió social i cultural. El professorat de cada mòdul respon a aquest programa comú, en el qual es vol afavorir la participació de tots els integrants professorat i estudiantat. El professorat és el responsable de, a partir d'un conjunt de propostes d'activitat i d'estratègies, afavorir la construcció de significats compartits i l'adquisició de coneixements. A la coordinació del mòdul li pertoca l'organització, seguiment i avaluació del mòdul i és qui signarà les actes.

Activitats dirigides: classes teòriques, taules rodones, exercicis en petit grup

Activitats supervisades: exercisi d'assaig a partir de les lectures proposades, tutories individuals

Activitats autònomes: realització de lectures i documents, cerca d'informació, elaboració de'un treball monogràfic

Nom de l'activitat Hores ECTS Resultats d'aprenentatge*

Dirigides

Sessions presencials	62,5		E04 1, E04, 2, E02 1, E01 2, E01 3, CB09 3, CB09 2, CB09 1, CB07 1, CB07 2
Activitats Aula			GT1 2, GT1 3, GT1 1, E04 3

Supervisades

Lectura d'articles	22'5		E001 3, E01 1
Tutories	10		GT1 2, GT1 3, GT1 1, E04 3
Elaboració del treball monogràfic	15		GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2

Autònomes

Lectura d'articles i textos.	65		GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2
Elaboració del treball	75		GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2

L'avaluació, de caràcter continuat, requereix l'assistència obligatòria dels estudiants a un 80% de les sessions i es realitzarà a partir de les següents evidències:

- *Treball monogràfic sobre els nuclis temàtics del mòdul en relació a un col·lectiu susceptible d'exclusió social i educativa* (60% de la nota).
- *Activitats realitzades a l'aula* com activitats d'avaluació (seminaris, exercicis pràctics, cine fòrum, etc.) (30% de la nota).
- *Participació i compromís* dels estudiants en el desenvolupament del mòdul (10% de la nota).

Treball monogràfic

Consisteix en un treball d'anàlisi sobre algunes de les causes que poden explicar que un determinat col·lectiu estigui en una situació de vulnerabilitat social, econòmica i/o educativa; així com, de les polítiques, experiències, estratègies,... que s'estan duent a terme per afavorir la seva inclusió.

El treball, de caràcter individual, serà tutoritzat i avaluat per un dels docents del mòdul. L'assignació dels tutors/es es realitzarà prèviament i es tindrà en compte la proximitat amb la temàtica d'estudi.

La proposta de col·lectiu en que es vol treballar s'indicarà per correu electrònic a la professora Asun LLena email: allena@ub.edu. La data límit per aquesta notificació serà el dia 15 d'octubre. Se us notificarà l'assignació del tutor/a per el seguiment del vostre treball així com el seu email el dia 22 d'octubre.

Alguns dels aspectes que es tindran en compte en l'avaluació d'aquest treball són:

- Adequació del procés seguit per l'elaboració del treball, d'acord a les orientacions donades pel tutor/a.
- Coherència i adequació del plantejament del treball amb el programa del mòdul. És a dir, capacitat d'integrar els continguts desenvolupats i les referències aportades.
- Estructura i coherència del text.
- Capacitat d'anàlisi i de reflexió.
- Redacció clara, acurada i entenedora.

- Ús adequat de les citacions i les referències bibliogràfiques.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ

HORES

ECTS

RESULTATS D'APRENTATGE

Activitats realitzades a l'aula i supervisades	50	2	E04 1, E04, 2, E02 1, E01 2, E01 3, CB09 3, CB09 2, CB09 1, CB07 1, CB07 2
Participació	25	1	GT1 2, GT1 3, GT1 1, E04 3
Treball monogràfic	75		GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2

9- Bibliografia i enllaços web

- Adelantado, J. (coord) (2000), *Cambios en el Estado del Bienestar*, Barcelona: Icaria-UAB.
- Alvarado, Emilio. (1998): "La crisis del Estado del Bienestar en el marco de la crisis de fin de siglo: algunos apuntes sobre el caso español." Pp. 21-57 en *Retos del Estado del Bienestar en España a finales de los noventa*, edición de Emilio Alvarado. Madrid: Tecnos.
- Arriba González de Durana, A (2002). El concepto de exclusión en política social Documento de Trabajo Unidad de Políticas Comparadas del CSIC.
- Atkinson, A. et al (2004). "Indicators and Targets for Social Inclusion in the European Union" *JCMS*, 42 (1) 47–75.
- Barahona, M.J.; García, L.M. (2003). Una aproximación al perfil de cliente de prostitución femenina en la Comunidad de Madrid Madrid: Servicio de Publicaciones de la comunidad de Madrid.
- Barton, L. i at. (2008). *Superar las barreras de la discapacidad*. Madrid: Morata.
- Bauman, Z. (2000). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.
- Briz, M.; Gairazabal C. (2007). *La prostitución a debate. Por los derechos de las prostitutas*. Madrid, Editorial Talasa.
- Castells, Antoni y Nuria Bosch. (1998). "El futuro del Estado del bienestar: algunas líneas de reflexión." Pp. 17-92 en *El futuro del Estado del Bienestar*, edición de Antoni Castells y Nuria Bosch. Madrid: Civitas.
- COM (2007) 726 Comunicación de la Comisión al parlamento europeo, al consejo, al comité económico y social europeo y al comité de las regiones. Oportunidades, acceso y solidaridad: hacia una nueva visión social para la Europa del siglo XXI. Bruselas.
- COM (2008) 42 comunicación de la comisión al consejo, al parlamento europeo, al comité económico y social europeo y al comité de las regiones. Propuesta de informe conjunto sobre protección social e inclusión social 2008.
- Comision Europea. (2004). *La inclusión social en el marco de la unión europea agenda social europea 2005-2010*.
- Comisión Europea (2008), *Año europeo contra la pobreza y la exclusión social (2010)*.
- Correa, M.; Silva, T.; Belloc, M. i Martínez, A. (2006). "La evidencia social del sufrimiento: salud mental, políticas globales y narrativas locales." *Quaderns*, 22, 47-69 .
- Dahl, R. (1999). *La Democracia. Una guía para los ciudadanos*. Madrid: Taurus.
- Esping-Andersen, Gosta. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton, New Yersey: Princeton University Press.
- Estivill, J. (2003). *Panorama de lucha contra la exclusión social: conceptos y estrategias*. Ginebra: OIT.
- García, S y Lukes, S (comp) (1999). *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. Madrid: Siglo XXI.
- Gil Villa, F (2002). *La exclusión social*. Barcelona: Ariel.

- Giménez, M.; Badosa, J., Díaz, L., de Maya, S. y Rosetti N. (2003): "Nuevas políticas para la inclusión social: agenda pública y prácticas significativas" en *actas del VIII Congreso Internacional del CLAD sobre la Reforma del Estado y de la Administración Pública*, Panamá, 28-31 Oct. 2003.
- Gösta Esping Andersen (1993): *Los tres mundos del Estado del bienestar*, Valencia: Alfons el Magnànim.
- Gösta Esping-Andersen (2000): *Fundamentos sociales de las economías postindustriales*, Barcelona: Ariel.
- Herrera Gómez, M y Castón Boyer, P. (2003): *Las Políticas sociales en las sociedades complejas*. Barcelona: Ariel.
- Holgado, I. (2008). *Prostituciones. Diálogos sobre sexo de pago*, Icaria, Antrazyt.
- Juliano, D. (2002). *La prostitución: el espejo oscuro*. Barcelona: Icaria.
- Joan Font (coord.) (2001). *Ciudadanos y decisiones públicas*, Barcelona: Ariel.
- Levitas, R. (2007). "Los límites de la agenda social europea: revisión de las políticas de inclusión social", *Revista Española del Tercer Sector*, 5, 173-193.
- Levitas, R. (1998). *The inclusive society? Social Exclusion and New Labour*. Macmillan Basingstoke.
- LICIT (2004). *Les dones construint poder. Cap a un procés d'empoderament per a la defensa dels seus drets entre les dones treballadores del sexe a Catalunya*.
- Marí-Klose, P (2009). *Informe de la inclusión social en España*. Obra Social Caixa Catalunya.
- Martínez, A. (2008). *Antropología médica: teorías sobre la cultura, el poder y la enfermedad*. Barcelona: Anthropos.
- Montagut, T (2000). *Política Social. Una Introducció*. Barcelona: Ariel.
- Montero, R (1997). "La reforma del Estado de Bienestar: derechos, deberes e igualdad de oportunidades", en REIS num 79 julio-septiembre, (pp 9-43) Madrid: CIS.
- Navarro, V. (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Sobre lo que no se habla en nuestro país*. Barcelona: Anagrama.
- Ordoñez, A.L. (2006). *Feminismo y prostitución. Fundamentos del debate actual en España*. Oviedo: Trabe.
- Oyen, E. *The contradictory concepts of exclusion and inclusion*. En línia a https://bora.uib.no/bitstream/1956/2487/1/The_contradictory.pdf
- Palacios, A i Romañach, J. (2006). "El modelo de la diversidad: la Bioética y los Derechos Humanos como herramientas para alcanzar la plena dignidad en la diversidad funcional". En línia a http://issuu.com/pinkerbell/docs/modelo_diversidad?mode=embed&documentId=081107200639-fbbb7e6a43a34a099631e0191b21cd3e&layout=grey [02/12/2008].
- Pie, A. (2009). *Educació social i Teoria Queer: de l'alteritat o les dissidències pedagògiques*. Barcelona: UOC.
- Pie, A i al. (2003). "Acompanyament educatiu de persones amb malaltia mental". *Revista Catalana de Pedagogia*, 2, 47-58.
- Rafael Muñoz del Bustillo (ed.) (2000). *El Estado de bienestar en el cambio de siglo*, Madrid: Alianza.
- Gomà, R., Subirats, J. (coords.) (2000). *Políticas públicas en España*, Barcelona: Ariel.
- Rodgers, G., Gore, CH., Figuereido, J. (ed) (1995). *Social Exclusion: rethoric, reality, responses*. Ginebra: ILO.
- Sebastià Sarasa y Luis Moreno (eds.) (1995). *El Estado de bienestar en la Europa del Sur*, Madrid: C.S.I.C.
- Subirats, J. (dir.) (2004). "Pobresa i exclusió social. Una anàlisi de la realitat europea i espanyola", Fundació la Caixa, Col·lecció Estudis Socials, nº 16. Barcelona: Fundació la Caixa. LECTURA: IV. A modo de síntesis final: qué es la exclusión social y cómo la podemos afrontar pp: 137-152.

10.- Programació

GRUP/S: _____

Aquest mòdul es desenvolupa al llarg de 15 sessions i les tutories que s'acordaran amb l'estudiantat.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE
1. Octubre- Novembre	Coneixement i anàlisi crítica de la societat del Benestar i de les polítiques d'inclusió social, dels dèficits de l'estat del benestar dels factors de risc d'exclusió social. La participació com a factor d'inclusió social.	Facultat ciències educació UAB	Material Bibliogràfic Exercicis aula Exposicions docents	CB07 1, CB07 2, CB 07 3, CB08 1 CB08 2. E01 1. E01 2
2. Novembre- Desembre	Col·lectius en risc d'exclusió social per raó de gènere, ètnia, pobresa, diversitat funcional i malaltia mental. Inici Tutories	Facultat ciències educació UAB	Material Bibliogràfic Exercicis aula Exposicions docents Experts convidats	CB09 1, CB09 2, CB09 3, CB09 4, E01 3, E03 1, E03 2, E03 3, GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2
3. Gener -Febrer	Bases per a la inclusió social, polítiques inclusives. Models i polítiques educatives inclusives. Models inclusors d'atenció a la diversitat cultural. La participació com a factor decisiu per a la inclusió socioeducativa i la	Facultat ciències educació UAB	Material Bibliogràfic Exercicis aula Exposicions docents	E02 1, E02 2, E03 1, E03 3. E04 1, E04 2, GT1 2, GT1 3, GT1 1, E04 3, GT03 1, GT03 2, GT03 4

	reducció de les desigualtats.			
	Inici Tutories			

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
Octubre-Febrer	Participació activitats i sessions entrega exercicis aula	UAB	Exercicis aula	E04 1, E04, 2, E02 1, E01 2, E01 3, CB09 3, CB09 2, CB09 1, CB07 1, CB07 2
Decembre	Assistència a tutories	UAB	Guió treball i bibliografia	GT1 2, GT1 3, GT1 1, E04 3
Gener	Assistència tutories	UAB	Entrega material treball monogràfic revisió lectures	GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2
Febrer	Entrega treball monogràfic	UAB	Treball	GT2 3, GT2 4, GT21, GT2 2, E04 4, E02 2, E01 1, CB09 4, CB08 1, CB08 2, GT03 1, GT03 2, GT03 4